

Ljudmilla Aleksejeva

Ljudmilla Aleksejeva on vene ajaloolane, inimõiguslane ja endine nõukogude dissident. Aleksejeva sündis 20. juulil 1927. aastal Krimmis. Ta lõpetas Moskva Majanduse ja Statistika Instituudi ja Moskva Riikliku Ülikooli arheoloogina. 1952. aastal ühines Aleksejeva Nõukogude Liidu Kommunistliku Parteiga. Aastatel 1959-1968 töötas ta kirjastuse "Teadus" etnograafia- ja arheoloogia-toimetajana, aastatel 1970-1977 ka NSV Liidu Teaduste Akadeemia juures, kuid nõukogude ideoloogias pettununa otsustas loobuda teaduste kandidaadi kraadi kaitsmisest.

Foto: Aleksei Sazonov/Getty Images

Aleksejeva maailmavaadet mõjutas tugevalt Hruštšovi sula 1950ndatel-1960ndatel, ta oli ka üks intellektuaalidest, kes moodustasid 1960ndatel nõukogude dissidentliku liikumise. 1968. aastal heideti Aleksejeva komparteist välja ja vallandati kirjastusest. Sellest hoolimata jätkas ta tegevust inimõiguste kaitsmisel. 1968.-1972. aastal trükkis Ljudmilla salaja esimest põrandaalust lendlehte „Jooksvate sündmuste kroonika“, mis paljastas inimõiguste rikkumisi NSVL-is. 1976. aastal asutas Aleksejeva koos mõttekaaslastega Moskva Helsingi grupi, et jälgida NSV Liidu tegevuse vastavust Helsingi lõppaktile.

1977. aasta veebruaris oli Aleksejeva sunnitud Nõukogude Liidust emigreeruma. Ta kolis perega Ameerika Ühendriikidesse, kus jätkas inimõiguste-alast tööd Moskva Helsingi grupi välisesindajana. Ljudmilla kirjutas regulaarselt nõukogude dissidentlikust liikumisest ja avaldas 1985. aastal NL-i esimese kokkuvõtva monograafia liikumise ajaloost. Lisaks töötas ta Raadio Vabadus ja Ameerika Hääle ajakirjanikuna. 1990. aastal ilmus Aleksejeva autobiograafia "Sula põlvkond".

1989. aastal taasühines Aleksejeva uuesti kokku tulnud Moskva Helsingi grupiga. Pärast Nõukogude Liidu lagunemist naasis Aleksejeva Venemaale ja sai 1996. aastal sama grupi juhiks. 2000. aastal võttis Aleksejeva vastu tolaeagse presidendi Vladimir Putini kutse asuda inimõiguste komisjoni (nüüdse nimega kodanikuühenduste ja inimõiguste edendamise nõukogu) liikmeks, pälvides nii mitmete teiste inimõiguslaste kriitika. 2004. aasta detsembris asutas Aleksejeva koos Garri Kasparovi ja Georgi Sataroviga Ülevenemaalise Kodanike Kongressi, kuid lahkus sealt koos Sataroviga 2008. aastal Kasparoviga tekkinud erimeelsuste tõttu.

Aleksejeva on süüdistanud Kremlit inimõiguste rikkumises, rahumeelsete meelevalduste regulaarses keelamises ja rahvusäärmusluses, kritiseerides grusiinide massiväljasaatmisi 2006. aastal ning politseireide välismaalastest kaupmeeste vastu. Aleksejeva on tauninud ka Venemaa tegevust Inguššias ning osaleb vaatamata soliidsele eale sageli ka ise rahumeelsetel demonstratsioonidel inimõiguste kaitseks. Viimati võttis OMON 82-aastase Aleksejeva kinni aastavahetusel ja viis ta arestikambrisse, kuna naine osales opositsioonijõudude sõnavabadust nõudval protestimeeleavaldusel Moskvast.

Autasud ja tunnustused:

2004 — Olof Palme auhind

2007 — Prantsuse auleegioni orden (Ordre national de la Légion d'honneur)

2008 — Leedu suurvärsi Gediminase orden (Lietuvos Didžiojo Kunigaikščio Gedimino ordinas)

2009 — Saksamaa Liitvabariigi Teenete Orden (Der Verdienstorden der Bundesrepublik Deutschland)

2009 — Sahharovi mõttevabaduse auhind